

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2021:37, Stärkt rätt till personlig assistans, S2021/04587

Sammanfattning

Linköpings kommun tillstyrker förslaget i sin helhet och ser, med vissa reservationer, positivt på förändringarna. Kommunen utvecklar sina ställningstaganden i dessa och övriga frågor av betydelse för kommunen nedan.

Allmänna synpunkter

Kommunen välkomnar utredningens översyn av rätten till personlig assistans enligt LSS och särskilt områdena fler grundläggande behov, utökade möjligheter för personlig assistans till barn och förstärkt stöd vid sjukvårdande insatser. Med vissa reservationer är kommunen positivt inställd till utredningens förslag. Kommunen är särskilt positiv till att ansvaret och utförandet av sjukvårdande insatser förtydligas samt att det för föräldraansvaret införs ett föräldraavdrag.

Kommunen vill emellertid påpeka att det finns svårigheter i tillämpningen av flera av förslagen. Kommunen ifrågasätter dessutom de kostnadsberäkningar som framgår av förslagen, särskilt vad gäller att kommunernas kostnader totalt sett kommer att minska. Kommunen ser även, till skillnad från utredaren, ett behov av att kunna utreda och ompröva gynnande beslut där den enskildes behov väsentligt förändrats.

Kommunen vill poängtera vikten av att ett barnperspektiv beaktas i relation till alla föreslagna förändringar. Detta är särskilt viktigt med tanke på att många vårdnadshavare ofta är barnets personliga assistent. En utökad rätt till personlig assistans för barn kan därför komma att minska barnets möjlighet till frigörelse från sina vårdnadshavare.

Stödbehov vid sjukvårdande insatser

Linköpings kommun är positiv till förslaget om utökade möjligheter till stöd vid sjukvårdande insatser. Det är positivt att det införs en egenvårdslag som reglerar hälso- och sjukvårdens ansvar för exempelvis samverkan, planering, instruktioner och uppföljning. Kommunen ser dock svårigheter med hur det praktiskt ska genomföras. Redan idag brister egenvårdsbedömningarna på så

sätt att de inte är tillräckligt detaljerade och uppdaterade. Det är kommunens upplevelse att det i dagsläget är svårt för regionerna att prioritera, förstå vad som omfattas av bedömningen samt hur vård ska bedrivas genom egenvård. Kommunen ifrågasätter därför om de föreslagna ökade kraven faktiskt kommer kunna genomföras utan ett kostsamt reformarbete för regioner, kommuner och privata utförare.

Kommunen är positiv till förslaget om tydligare krav på uppföljning av hälso- och sjukvården avseende egenvård. Vidare är det positivt att förslaget pekar på att samverkan ska ske mellan ansvarig befattningshavare i utförande verksamhet och behandlande legitimerad yrkesutövare. Fråga är emellertid hur informationsöverföringen ska kunna ske löpande. Dels då den personliga assistansen präglas av hög personalomsättning, dels då den enskildes medicinska behov ofta förändras. Det är svårt för hälso- och sjukvården att ha tillräckligt god kännedom för att egenvårdsbedömning ska kunna utföras på ett patientsäkert sätt. I en egenvårdsbedömning ingår inte bara att bedöma insatsen som sådan utan också att bedöma förmågan hos utföraren av egenvården, den eller de personliga assistenterna. Därtill är det av vikt att det förs in i förslaget att denna samverkan och ansvarsfördelning ska ske innan utförandet av egenvården påbörjas.

Avseende utredningens förslag att bevilja personlig assistans även för vissa hälso- och sjukvårdsinsatser är kommunen positivt inställd. Förslaget är särskilt välkommet då kommunen upplever att det idag finns en tendens att bevilja egenvård istället för att delegera medicinska uppgifter, enbart i syfte att den enskilde ska kunna beviljas personlig assistans för insatserna. Kommunens uppfattning är därför att förslaget kommer stärka patientsäkerheten.

Nya grundläggande behov

Linköpings kommun är positiv till förslaget om de två nya grundläggande behoven. Kommunen ser dock svårigheter med hur bedömningarna av dessa nya behov ska ske, särskilt i ett inledande skede, utan vägledande rättspraxis. En svårighet som finns redan idag är bedömningen av tidsåtgång för olika moment i förhållande till omfattningen av den enskildes grundläggande behov. Bedömningen bygger på en rimlighetsbedömning utifrån bland annat rättspraxis på området, vilken ofta skiljer sig från den bild som den enskilde har av sitt hjälpbehov. För kommunen är det viktigt att dessa rimlighetsbedömningar sker likvärdigt i hela landet. Kommunen ser utifrån detta att det vore positivt om de nya behoven och särskilt begreppet "långvarig medicinsk problematik" preciseras för att underlätta tillämpningen.

Kommunen ser att förslagen på ett positivt sätt kommer att kunna uppnå utredningens syfte att fler kommer att kunna beviljas personlig assistans. Kommunen ser att förslagen kommer leda till ett ökat inflöde av ansökningar, ökade kostnader för kommunen och ett ökat behov av samverkan mellan

beviljande instans och utförare. Det kommer med fler grundläggande behov att bli än mer viktigt att samverka och informationsutbyte mellan utförare och myndighet sker innan beslut fattas.

Föräldraavdrag

Kommuner ser positivt på införandet av ett föräldraavdrag då det möjliggör en mer likvärdig och rättvis bedömning av barns förmågor och föräldrars ansvar. Det finns däremot en risk för att bedömningarna blir mindre individuella och utgår från barnets ålder snarare än från funktionsnedsättning. Därtill noterar kommunen att de föreslagna åldersspannen är breda. Exempelvis skiljer sig graden av självständighet mycket mellan en 1-åring och en 6-åring, varför kommunen framför allt ifrågasätter att lika stort avdrag ska göras för barn i dessa åldrar.

Ventil för personlig assistans till barn med litet behov

På en övergripande nivå är kommunen positiv till att rätten till personlig assistans utvidgas för barn. Kommunen ser dock att förslaget på en ventil för barn med mindre behov kommer bli svårt att tillämpa. Framförallt kommer det att bli problematiskt att bedöma huruvida någon har rätt till personlig assistans när det inte finns någon nedre fastställd tidsgräns eller annan närmare vägledning. Därtill ser kommunen svårigheter med att bedöma ventilen i förhållande till övriga rekvisit vid prövningen av rätten till personlig assistans. Kommunen befävar att denna ventil kan komma att öka risken för godtyckliga bedömningar över landet. När barn med mindre behov av personlig assistans beviljas insatsen kommer detta även få till följd att dessa barn kommer att få färre och tidsmässigt korta insatser, vilket kommer göra det svårt för dessa barn att få sammanhållna insatser och inte punktinsatser.

Möjlighet till omprövning för kommun

Kommunen ser, till skillnad från utredarens bedömning, ett behov av att kunna utreda och ompröva gynnande beslut där den enskildes behov väsentligt förändrats. Nuvarande lagstiftning innebär en risk för fusk samt att den enskildes förändrade behov inte kan tillgodose på bästa sätt.

Kommunerna har idag endast möjlighet att ompröva gynnande beslut med stöd av 37 § förvaltningslagen. Kommunen kan inte ompröva gynnande beslut med stöd av det uppföljningsansvar som utredaren hänvisar till. När den nya förvaltningslagen infördes 2018 togs möjligheten att ompröva gynnande beslut på grund av väsentligt ändrade förhållanden bort. Det innebär att om behoven hos den enskilde förändras med tiden kan kommunerna inte ompröva beslut om beviljade insatser trots att den enskilde inte längre har sådana behov som omfattas av LSS. Det krävs i sådana fall ett omprövningsförbehåll i grundbeslutet. Då det, innan den nya förvaltningslagen infördes, inte krävdes ett sådant förbehåll för att kunna ändra gynnande beslut saknar många äldre

assistansbeslut sådana förbehåll. Kommunen får inte heller generellt sett använda sig av ett sådant omprövningsförbehåll i alla assistansbeslut (jfr JO:s beslut 589-2016).

Kommunerna saknar dessutom, bland annat utifrån sekretess- och personuppgiftslagstiftning, möjlighet att genomföra omprövningsutredningar på så sätt som krävs för att på ett effektivt sätt kunna stävja fusk. Kommunerna saknar exempelvis möjlighet att låta oberoende aktörer (t.ex. sakkunnig läkare) inkomma med utlåtande över inkomna uppgifter. Kommunerna har heller inte möjlighet att kunna genomföra hembesök eller avkräva den enskilde att inkomma med nya uppgifter t.ex. nytt läkarintyg trots att tidigare uppgifter är mycket gamla, om inte den enskilde samtycker eller inkommer med en ny ansökan.

Kommunala kostnader

Vad gäller de kommunala kostnaderna har kommunen svårt att se att kostnaderna kommer att minska på det sätt som utredningen bedömer. Utredningen uppger att de kommunala kostnaderna kommer att minska när många personer som idag omfattas av personlig assistans övergår till att omfattas av assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Kommunen är trots detta fortfarande ytterst ansvarig för dessa personers personliga assistans, exempelvis vid behov av tillfälliga utökningar och för det faktiska utförandet. Kommunen är även ytterst ansvarig för att assistans kan utföras i de allra svåraste och kostsammaste fallen där privata aktörer nekar att ta sig an utförandet.

Förslagen om nya grundläggande behov samt den ökade rätten till personlig assistans för barn kommer att öka kostnaderna för kommunen vad gäller utförande av assistans, handläggningskostnader och övriga administrativa kostnader. Avseende förslagen om ökat stöd vid sjukvårdande insatser kommer även detta förslag att öka kostnaderna för kommunen både som beslutsfattare och som utförare.

För Linköpings kommun

Niklas Borg

Kommunstyrelsen ordförande